

Др Александар Мојашевић*
Редовни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу

ПРИКАЗ
10.5937/zrpfm1-42664

UDK: 159.923 Greene, R.(049.32)
Рад примљен: 04.02.2023.
Рад прихваћен: 06.02.2023.

Роберт Грин, „Закони људске природе”, Контраст, Београд, 2022.

Године 2022. на српском тржишту појављује се књига интригантног наслова „Закони људске природе” (у оригиналу: *The Laws of Human Nature*) аутора Роберта Грина (*Robert Greene*), познатог писца популарне научне литературе и утицајног појединца у популарној култури (*инфлуенсера*). Издање на српском језику ове светски познате књиге, која прети да „угрози” Гринов претходни бестселер „48 закона моћи”, приређује домаћи издавач „Контраст издаваштво” из Београда.

У овој књизи аутор се храбро упушта у тежак задатак откривања свих сложености, контрадикторности и парадоксалности људске природе, с циљем да формулише одређене „законе” као универзалне тенденције људске свести и понашања. Попут ревносног правника, Грин врши „кодификацију” људских понашања у осамнаест закона, при чему сваки добија јасан назив или одредницу – од закона људске ирационалности, преко закона нарцизма, (генерацијске) кратковидости и зависти, до закона конформизма и порицања смрти, као и бројних других закона. Основна интенција аутора књиге јесте да систематизује постојећа знања о људској природи, што је поприлично захтеван посао узимајући у обзир ко се све бавио овом темом пре њега, од Хјума („Расправа о људској природи”), преко Достојевског („Злочин и казна”), до Канемана („Мислити брзо и sporo”). Оно што даје вредност овој књизи јесте чињеница да су управо идеје ових, али и бројних других аутора и великана научне или књижевне мисли (споменимо само Јунга или Шопенхауера), нашле своје место у њој. Аутор се ослонио на укупно осамдесет пет књига које директно или индиректно обрађују тему људске природе и стиче се утисак да је селекција ових дела добро обављена.

* mojasevic@prafak.ni.ac.rs

На први утисак може се рећи да је ово „психолошка књига” или књига намењена томе да боље овладамо „дивљом страном људске природе”. Ипак, она је више од тога. У самом уводу, аутор систематизује циљеве ове књиге (укупно седам), од којих издвајамо тежњу да читаоци постану виспредији посматрачи туђег понашања и бољи процењивачи карактера других људи. С тим у вези јесте и циљ да овладамо техникама заштите од „токсичних типова”, при чему аутор нарочиту пажњу у књизи придаје манипулативним вођама. С обзиром на то да су данашња средства манипулације доступнија и израженија, попут друштвених мрежа или других „пошаста” савремене технологије, овај циљ се чини и више него оправданим. Аутор се не зауставља само на овим циљевима, него настоји да пренесе читаоцима своја знања и искуство у вези с тим како да постану бољи посматрачи сопственог понашања и сопствене „тамне стране личности”. С тим у вези у књизи развија идеје и конкретне технике како извршити бољи и квалитетнији утицај на друге људе – ту препознајемо утицај Роберта Сиалдинија (*R. Cialdini*) и његове познате књиге „Психологија убеђивања” – и како унапредити технике слушања других. У том смислу, књига није само поучна у правцу боље процене понашања других људи него и у смеру самопосматрања и корекције сопствених погрешних образаца мишљења и понашања. Све у свему, Грин настоји да укаже на постојање не само „нижег ја”, него и идеалног „вишег ја”, које треба да развијамо дубљим повезивањем са собом и другима, потпуним предавањем послу којим се бавимо, као и откривањем наших дистинктивних црта личности по којима се разликујемо од других и које нас чине уникатним људским бићима. Овај последњи циљ није ништа друго него практична разрада Ничеове идеје о превласти дионизијског принципа над аполонијским, а Грин то чини на начин који је веома пријемчив и прилагођен потребама савременог читаоца који тражи савете и конкретна упутства. На овом месту треба истаћи и то да овакав начин преношења информација самој књизи даје карактер „популарне књиге”, али аутор то чини на избалансирани начин будући да она ипак задржава одређену дубину, те да њен ослонац чине бројна научна истраживања људског понашања и свести – рецимо, истраживања мозга Антонија Дамасија (*A. Damasio*) или емоција Пола Екмана (*P. Ekman*) – као и идеје добро одабраних филозофа и књижевника.

Када је реч о структури књиге, она прати осамнаест претходно конципираних закона, те је сачињена управо од толиког броја поглавља са добро изабраним насловима којима се аутор директно обраћа читаоцу, попут: „Овладајте својом емоционалном свешћу” (1 поглавље). Посебно је интересантна структура сваког поглавља будући да га аутор увек отвара неком интересантном стварном (историјском) причом са главним ликом

(попут Периклеа, Стаљина, Толстоја, Чехова, америчког председника Никсона и других занимљивих личности), да би онда прешао на тумачење његовог/њеног понашања и унутрашњих мотива, указујући читаоцу шта би требало посебно да схвати у вези с том разрадом. Након тога, увек следи поднаслов „Кључеви људске природе” у коме Грин покушава да дешифрира и „откључа” бројне ирационалности, попут претераног нарцизма, полне ригидности или зависти. На крају је свако поглавље окончано добро изабраним цитатима Ничеа, Ксенофонта, Гетеа и других великана. Овакав одабир начина излагања држи читаочеву пажњу до краја књиге (укупно 534 стране), без великих дигресија, остављајући утисак да је аутор водио рачуна не само о садржају књиге него и о подједнако важној форми.

На крају можемо поставити питање: у чему је посебан значај ове књиге? Да ли је она намењена само проучаваоцима људске природе, људима који су по природи ствари заинтересовани да „зароне” у њене непрегледне дубине? Одговор је свакако позитиван, али је књига, према нашем мишљењу, подједнако важна и за све оне појединце који се стручно баве проучавањем људског понашања. Речју, сви они који припадају корпусу бихевиористичких научника, или намеравају да то постану, требало би на полицама својих библиотека да имају примерак ове књиге. Она не само да плени својом једноставношћу, начином излагања, занимљивим примерима људских судбина (чиме аутор придобија ширу читалачку публику), него је и врло инспиративна у правцу развијања идеја за даље проучавање непрегледних димензија људског понашања и свести. У томе видимо њену особиту (научну) вредност.